

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

3 juli 2001

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Sonja Becq en mevrouw Veerle Heeren c.s. –

betreffende het statuut van onthaalgezinnen

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Riet Van Cleuvenbergen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey,
mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van
Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De
Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer
Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle
Heeren, de heren Luc Martens, Paul Van Malderen ;

de heren Frans De Cock, Freddy Feytons, André Moreau,
Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen
Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

mevrouw Margriet Hermans.

Zie :

739 (2000-2001)

– Nr. 1 : Voorstel van resolutie

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen behandelde het voorstel van resolutie betreffende het statuut van onthaalgezinnen op 21 en 28 juni 2001.

1. Toelichting door de mevrouw Sonja Becq en mevrouw Veerle Heeren, indieners

Mevrouw Sonja Becq meent dat de principes die aan de basis van dit voorstel van resolutie liggen, duidelijk zijn : de commissie heeft over dit thema reeds een hele weg afgelegd. Kinderopvang zou een recht moeten zijn. Ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat hun kind opgevangen kan worden ; alleen dan is de combinatie van gezin en arbeid mogelijk. Kinderopvang moet kwaliteitsvol en betaalbaar zijn. Bovendien moeten de ouders vrij zijn in hun keuze van de vorm van kinderopvang. Velen geven de voorkeur aan een onthaalouder. Daarom blijft de CVP-fractie vragen dat maximaal kansen worden gegeven aan die opvangvorm, binnen de context van de gesubsidieerde sector die zijn eigen spelregels heeft. Ook de particuliere sector biedt betaalbare kwaliteit, maar de gesubsidieerde sector is een belangrijke hefboom in het aanbod van betaalbaarheid en kwaliteit, in het regelen van de markt. Daarom moet aan de gesubsidieerde sector maximaal mogelijkheden worden geboden.

Het aantal onthaalgezinnen kent een gestage daling. Mevrouw Sonja Becq leidt dat af uit de cijfers in "Het kind in Vlaanderen", een publicatie van Kind en Gezin. Daartegenover staat dat er steeds meer vraag is naar professionele opvang. 13,5 procent van de diensten voor onthaalgezinnen hebben een afwijking gevraagd op de reglementering omdat ze het vereiste aantal aangesloten onthaalgezinnen niet halen. Een erg belangrijk element in die daling is het gebrek aan rechtszekerheid voor de onthaalgezinnen en het ontbreken van een volwaardig sociaal statuut. Jonge mensen zijn weigerachtig om nog in het beroep van onthaalouder te stappen. De onzekerheid neemt overigens nog toe doordat relaties minder duurzaam zijn ; als alleenstaande is het onhoudbaar onthaalouder te zijn. Bovendien fluctueert het inkomen : steeds meer worden kinderen halftijds opgevangen, of wordt de opvang onverwacht tijdelijk afgezegd. Als de onthaalouder ophoudt met de uitoefening van het beroep, heeft hij geen sociale rechten. Die juridische en sociale onzekerheid is een belangrijk ontradend element in de keuze voor dit beroep.

Daarom vragen de indieners de verbetering van het juridisch statuut en een goede ondersteuning

van de onthaalouders. De onthaalouders vragen een extra vergoeding voor flexibele opvang en vorming. De minister belofde een betere berekening van de ouderbijdrage, alsook een vergoeding voor de ongevallenverzekering. De beloftes en de totnogtoe gerealiseerde maatregelen zijn niet voldoende om kandidaat-onthaalouders de stap te doen zetten. Ze noemen ze zelf "mozaïekmaatregelen".

Op federaal niveau wordt gewerkt aan een statuut voor de onthaalouders. De indieners willen daar rond garanties krijgen. Mee naar aanleiding van de betoging van de onthaalouders die een kristallisatie is van hun ongenoegen, willen de indieners een stukje zekerheid afdwingen met dit voorstel van resolutie.

De indieners vragen de Vlaamse regering :

- bij de federale overheid aan te dringen op een volwaardig statuut voor onthaalgezinnen ;
- op de begroting 2002 de nodige middelen in te schrijven om het statuut effectief waar te maken, zowel op het niveau van de onthaalgezinnen als op het niveau van de diensten die werkgevers zullen worden ;
- tegen 2002 het nodige regelgevend kader te ontwikkelen om de werking van de diensten met onthaalgezinnen in een volwaardig statuut mogelijk te maken.

Mevrouw Veerle Heeren betreurt dat er een betoging nodig is om beweging in dit dossier te krijgen. Het is schrijnend te moeten vaststellen hoeveel vrouwen vrijwilligerswerk doen in een sector die kinderopvang wordt genoemd. Het was overigens opvallend dat vooral oudere vrouwen in de betoging opstapten. De overheid mag hen niet in de kou laten staan. Er moeten bij hoogdringendheid maatregelen genomen worden.

2. Bespreking

Standpunt van de regering

Het beperkte tijdsbestek (het voorstel van resolutie werd in voorlopige vorm pas op 14 juni 2001 aan het kabinet per fax overgemaakt) verhindert op een procedureel correcte manier, met inbegrip van de in te winnen adviezen, een standpunt van de regering in te winnen. In het kader van de voorgestelde resolutie is het ook niet nodig. Het is immers zo dat de regering terzake al een duidelijk stand-

punt innam. Het is op grond van dit al ingenomen standpunt dat de minister op het voorstel van resolutie ingaat.

Het voorstel van resolutie is volledig toegespitst op de werkingssituatie van opvangouders die werken via een door Kind en Gezin erkende dienst voor opvanggezinnen. In dit verband vraagt het voorstel van resolutie de regering :

- aan te dringen bij de federale overheid op een volwaardig statuut voor onthaalgezinnen ;
- in de begroting 2002 de nodige middelen te voorzien om dit statuut op Vlaams niveau effectief waar te maken, zowel op niveau van de onthaalgezinnen als op niveau van de werking van de diensten ;
- tegen 2002 het nodige regelgevende kader te ontwikkelen om de werking van de diensten met onthaalouders een volwaardig statuut mogelijk te maken.

Deze resolutie roept bij mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen, allereerst de vraag op wat de indieners met een volwaardig statuut voor opvangouders bedoelen. Er wordt door de indieners verwezen naar het federale niveau. Dit statuut, waar op het federale niveau aan gewerkt wordt, wordt essentieel genoemd om de uitbouw van het kinderopvanglandschap op Vlaams niveau te blijven garanderen. De minister wil in deze context opmerken dat het statuut waar het federale niveau aan werkt, een statuut sui generis is, dat op maat van de werkingssituatie van de opvanggezinnen die zijn aangesloten bij een dienst een maximale sociale bescherming, als ook inkomensgarantie, wil realiseren. Dit is op zich geen volwaardig bediendenstatuut. Als de minister dit beklemtoont, dan is dat omdat de discussie over de werkingssituatie van de opvanggezinnen vertroebeld en bemoeilijkt wordt doordat de termen statuut, volwaardig statuut, sociale bescherming en dergelijke meer al te vaak door elkaar worden gebruikt, zonder dat duidelijk gespecificeerd wordt wat wordt bedoeld. Nochtans is dit van het aller-grootste belang.

Het is immers zo dat vanuit de sector een dubbel eisenplatform wordt geformuleerd. De werkgroep van Vlaamse diensten voor opvanggezinnen, die de dienstverantwoordelijken en de organiserende besturen van de diensten vertegenwoordigt, is vragende partij voor een statuut sui generis, dat maximale sociale bescherming en inkomensgarantie bevat. De Belangengroep van de Opvanggezinnen

zelf, althans de voorhoede ervan, bepleit een volwaardig statuut. Als de minister de dienstverantwoordelijken hoort, dan is deze laatste optie voor het merendeel van de opvanggezinnen die vandaag werken een brug te ver. Zij geven aan dat maximale sociale bescherming en inkomensgarantie datgene is wat de meeste opvanggezinnen wensen.

Het is dan ook op deze optie dat de minister voortbouwt. De minister vermoedt dat ook de indieners van het voorstel van resolutie daarop doelen, gezien ze toch expliciet verwijzen (in punt 14) naar het federale niveau.

In deze context lijkt de voorgestelde resolutie overbodig te zijn. Het is immers zo dat de Vlaamse regering terzake al een duidelijk standpunt innamen, ter uitvoering van dit standpunt, net die stappen heeft gezet en zet waar de resolutie om vraagt. De minister geeft daar enige toelichting bij.

In de vergadering van 16 juni 2000 van de Vlaamse regering nam ze volgend standpunt in. De minister citeert :

"Wat betreft de problematiek van de werkingssituatie van de opvanggezinnen, stelt de Vlaamse regering vast dat een dringend overleg met de federale regering en de andere gemeenschappen noodzakelijk is teneinde structurele ingrepen te kunnen realiseren die de positie van de opvanggezinnen binnen het opvanglandschap versterken.

Wat betreft de opvanggezinnen die zijn aangesloten bij een dienst voor opvanggezinnen, mandateert de Vlaamse regering de minister van Welzijn een dergelijk overleg op te starten vanuit de principiële keuze voor het realiseren van een sociaal vangnet voor de opvanggezinnen. De doelstelling van dit overleg is een administratief-juridisch en budgettair concreet ingevuld beleidsvoorstel waarbij als uitgangspunt geldt dat opvanggezinnen die zijn aangesloten bij een dienst, met behoud van hun onkostenvergoeding, sociale zekerheidsrechten kunnen opbouwen vanuit een werknemerspositie, terwijl de Vlaamse overheid daarbij optreedt als fictieve werkgever."

Dit standpunt is duidelijk, zowel met betrekking tot de inhoudelijke keuze voor het statuut sui generis als voor de procedure die moet worden afgelegd, met name het onderhandelen van een administratief-juridisch en budgettair concreet ingevuld beleidsvoorstel.

De voorbije maanden is daar dan ook hard aan gewerkt. De minister geeft toe dat dit geen sinecure

was. Er is ook een zekere tijd overheen gegaan. Eén probleem was dat de Franstaligen er aanvankelijk voor opteerden een echt volwaardig werknemersstatuut te realiseren. Ze zijn daar nog niet zo lang geleden op teruggekomen.

De minister had in deze context een ontmoeting met de ministers Jean-Marc Nollet en Hans Niesen, respectievelijk bevoegd voor Welzijn binnen de Franstalige en de Duitstalige gemeenschap. Tijdens dit overleg zijn zij gekomen tot een gemeenschappelijk standpunt. Ze hebben dit standpunt ook overgemaakt aan de federale regering. En ze hebben gevraagd dat er op grond van het voorstel dat de minister van Sociale Zaken vorig jaar al formuleerde, snel een beslissing zou worden genomen.

Mede als reactie op dit initiatief heeft de federale regering de sturing van het dossier toevertrouwd aan de interministeriële conferentie voor gelijke kansen. Deze heeft meteen een aantal werkgroepen de opdracht gegeven een sociale bescherming voor de opvanggezinnen die zijn aangesloten bij een dienst technisch uit te werken. Deze werkgroepen komen momenteel minstens één keer per week samen. De materie blijft moeilijk. Maar er zijn vorderingen. Het ziet er naar uit dat tegen begin juli een concreet voorstel door de federale regering zal worden gefinaliseerd. Dat kan dan aan de respectieve gemeenschappen ter goedkeuring worden voorgelegd.

Behalve het feit dat er dus al is aangedrongen bij de federale overheid op het uitwerken van een statuut voor de opvanggezinnen, dat de verschillende gemeenschappen daar gezamenlijk een standpunt rond hebben ingenomen en dat zij van zeer nabij betrokken zijn bij de concrete uitwerking ervan, is het ook zo dat het element in de begrotingsgesprekken voor 2002 is opgenomen. De minister heeft als bevoegd minister van Welzijn een technische begrotingsfiche ingediend met betrekking tot het statuut van de opvanggezinnen. Haar vraag daarbij is uiteraard, net zoals de resolutie dat voorstelt, de nodige middelen te voorzien om het statuut sui generis vanaf 2002 te kunnen waarmaken.

Dat daarbij aansluitend ook het regelgevende kader moet worden ontwikkeld om zowel de diensten als de opvangouders in staat te stellen met het nieuwe statuut om te gaan, lijkt de minister vanzelfsprekend. Daar kan evenwel slechts concreet werk van worden gemaakt als duidelijk is wat de administratieve en budgettaire consequenties zijn van het sociale vangnet dat de komende weken en maanden wordt gerealiseerd.

Besluitend kan de minister dus herhalen dat de Vlaamse regering haar als minister van Welzijn officieel mandateerde om het dossier van de werkingssituatie van de opvanggezinnen op te volgen. Zij formuleerde daarbij een duidelijk standpunt. Inhoudelijk wordt geopteerd voor een statuut sui generis, een maximale sociale bescherming en het realiseren van een vorm van gewaarborgd inkomen. Procedureel wordt een concreet ingevuld voorstel van de federale regering ingewacht. Deze besprekingen lopen naar hun eind. De Vlaamse regering is daar van zeer nabij bij betrokken, in consensus overigens met de andere gemeenschappen. Ook op het vlak van de begroting wordt pro-actief actie ondernomen. Het noodzakelijke regelgevende kader zal daarbij als sluitstuk van de beleidsactie worden toegevoegd.

De minister maakt dus, namens de regering, nu al werk van wat in het voorstel van resolutie wordt voorgesteld.

Reacties van de leden

Mevrouw Marijke Dillen zegt namens de Vlaams-Blokfractie het voorstel van resolutie te steunen. Reeds in het verleden, o.a. bij de bespreking van de Blauwdruk kinderopvang, heeft het Vlaams Blok gepleit voor een volwaardig statuut voor de onthaalgezinnen. Het betreft hier inderdaad een dringend dossier. Reeds jaren worden door de bevoegde minster beloftes gedaan, ook tijdens de vorige zittingsperiode. Nog steeds hebben de onthaalouders zo goed als geen rechten. Prof. Blanpain stelde in een opiniestuk in de krant De Morgen (21 juni 2001) dat de onthaalouders de facto werknemers zijn en dus moeten kunnen genieten van de bescherming van het arbeidsrecht en het sociale-zekerheidsrecht. Het is schandig dat de onthaalouders nu nepvrijwilligers zijn met een nepstatuut. Het lid citeert prof. Blanpain : "Dat de betrokken federale ministers van Financiën, Tewerkstelling en Arbeid, Sociale Zekerheid en de Vlaamse minister van Welzijn en de diensten van de RSZ die onwetelijke en strafbare toestand dulden en meteen massaal sociale en fiscale fraude mee in de hand werken, is onvoorstelbaar. Dat ze onthaalmoeders als sociale paria's behandelen, is hun sociale verantwoordelijkheid.". Alle bevoegde ministers moeten hun verantwoordelijkheid opnemen, meent mevrouw Marijke Dillen. De toestand moet geregulariseerd zijn vanaf 1 januari 2002.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel stelt vast dat de overwegingen in het voorstel allemaal bekommernissen betreft die door iedereen gedeeld worden. Tegelijk wijst het lid erop dat die bekommernissen

besproken werden op 3 mei 2001 naar aanleiding van de evaluatie van de Blauwdruk kinderopvang na één jaar (zie *Parl. St. VI. Parl. 2000-01, nr. 719/1*). Aan de uitvoering van de vragen aan de Vlaamse regering wordt reeds volop gewerkt. Het voorstel is volgens spreker dus overbodig. Overigens is het lid van oordeel dat reeds werd aangedrongen werk te maken van een statuut voor de onthaalouders (zie resolutie *Parl. St. VI. Parl. 1999-00, nr. 281/4*).

Wat het financiële aspect betreft, meent spreker dat bij de begrotingsbesprekingen 2002 opgevolgd moet worden of de nodige kredieten voor de realisatie van het statuut ingeschreven zijn. Is dat niet het geval, dan moet het parlement dit corrigeren.

De heer Jan Roegiers en de heer Koen Helsen zijn dezelfde mening toegedaan. Er wordt volop werk gemaakt van de uitvoering van het voorstel. De goedkeuring van het voorstel is dus overbodig.

Mevrouw Marijke Dillen verwijst naar de waarschuwing van prof. Blanpain : men mag zich niet bezondigen aan het zoveelste nepstatuut. De onthaalouders moeten een volwaardig arbeidsrechtelijk en sociaalrechtelijk statuut krijgen.

Mevrouw Veerle Heeren hoort de meerderheidspartijen graag zeggen dat er volop aan de uitvoering gewerkt wordt. Er zijn echter nog steeds geen resultaten. Ondertussen daalt het aanbod aan onthaalouders gestaag. Het voorstel van resolutie vraagt overigens een volwaardig statuut voor de onthaalouders en geen statuut sui generis. Aan de kandidaat-onthaalouders moet de grootst mogelijke bescherming gegeven worden. Ingaand op het standpunt van de regering, beaamt mevrouw Veerle Heeren dat er in de werkgroep van Vlaamse diensten voor opvanggezinnen discussie is over een echt volwaardig statuut, omdat in die groep onthaalouders zitten die het beroep al uitoefenen. Om echter nieuwe jonge mensen voor het beroep aan te trekken, is een maximale bescherming noodzakelijk. De beslissing van de Vlaamse regering inzake een extra premie voor loopbaanonderbreking bv. is een lovenswaardig algemeen initiatief, maar niet van toepassing voor de onthaalouders als zij een statuut sui generis krijgen. Initiatieven voor de onthaalouders worden reeds lang aangekondigd. Men wacht er al jaren op ; het voorstel van resolutie is in die zin niet overbodig.

Mevrouw Sonja Becq meent eveneens dat het voorstel niet overbodig is, ook al wordt er reeds aan de uitvoering gewerkt. Bovendien wordt er niet aan een volwaardig statuut gewerkt. Ook een statuut sui generis blijft een "mozaïekmaatregel",

want het opent niet dezelfde perspectieven als een volwaardig statuut. Het voorstel van resolutie is juist een steuntje in de rug van de minister om bij de begrotingsonderhandelingen sterker te staan.

Mevrouw Ingrid van Kessel verwijst naar een uitspraak van federaal minister Johan Vande Lanotte in de pers dat kinderopvang een recht is en dat zijn fractie het minister Vogels kwalijk neemt dat dit recht nog steeds niet gerealiseerd is. Spreker sluit zich bij die uitspraak aan.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel merkt op dat het statuut een federale bevoegdheid is, en niet die van minister Mieke Vogels. Mevrouw Sonja Becq repliceert dat het federaal niveau geen problemen zou hebben met een volwaardig statuut, als de Vlaamse regering bereid zou zijn de bijdragen voor de sociale zekerheid te betalen. Mevrouw Ria Van Den Heuvel antwoordt dat er met de Vlaamse regering een akkoord is over het betalen van de bijdragen.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende het statuut van onthaalgezinnen wordt verworpen met 8 stemmen tegen 7.

De verslaggever,

Riet
VAN CLEUVENBERGEN

De voorzitter,

Patricia CEYSENS